

Golfbaan Havelte

In augustus 1986 meldden de regionale kranten dat de burgemeester van Havelte met een slag tegen een golfballetje de oefengolfbaan in Havelte had geopend. Een oefengolfbaan is een grasmat ter grootte van een voetbalveld, waarop beginnende golfers hun eerste balletje kunnen slaan. Groot was bij de Milieuraad de verbazing toen bleek waar de oefenbaan ingericht was.

NATUUR AAN DE GOLFSTICK GEREGEN

NEDERLAND KENT NU AL 25 JAAR EEN WET OP de Ruimtelijke Ordening. Daarin is geregeld welke procedures we moeten doorlopen om het bestaande grondgebruik te wijzigen. Belanghebbenden kunnen in de procedures eventuele bezwaren naar voren brengen. De overheid dient daarmee dan rekening te houden. Natuur- en milieuorganisaties hebben vaak gebruik gemaakt van deze mogelijkheid en de laatste tijd met toenemend succes. Het is dan ook in het belang van natuur en milieu dat de rechtsmogelijkheden van de Wet op de Ruimtelijke Ordening gehandhaafd blijven. In onderstaand artikel wordt duidelijk ge-

Quirin Smeele

maakt hoe belangrijk de houding van een gemeentebestuur is als het gaat om de bescherming van het landelijk gebied. Quirin Smeele, medewerker van de Milieuraad Drenthe, konkludeert dat het voor natuur- en milieuorganisaties heel moeilijk gemaakt kan worden om via de planologische procedures voor het milieubelang op te komen. Dit geldt nog meer als de gemeente zich niet aan de regels houdt. De Wet op de Ruimtelijke Ordening is dan in de praktijk onbruikbaar.

Het ging om een terrein met de bestemming natuurgebied. In de gemeentelijke aankondigingen van die periode was niets over een geplande bestemmingswijziging te vinden. Voorzichtig informeren bij de gemeente bracht uitkomst: er was gewoon toestemming gegeven, hoezo wettelijke procedure? De Milieuraad tekende protest aan bij de gemeente en vroeg welk besluit er nu precies was genomen en op basis van welk artikel in de Wet op de Ruimtelijke Ordening dat was gebeurd. Eigenlijk snapte de gemeente niet waar de Milieuraad zich druk om maakte: het terrein stelde toch niet zoveel voor. Ant-

woord op de procedurele vragen kwam er niet. Daarop besloot de Milieuraad de mogelijkheid te onderzoeken om de gemeente dwingend op te leggen de oefengolfbaan te verwijderen.

Orchideeën gemaaid

Het is jammer dat gemeentebesturen vaak zo weinig weet hebben van de natuurwaarden in hun eigen gebied. Het terrein, waarvoor de Milieuraad op de bres sprong, werd al tientallen jaren zorgvuldig beheerd. Een paar maal per jaar weidde men op het grazige terrein een schaapskudde en er werd geen mest opgebracht. Dit heeft geleid tot een matig schraal weiland, rijk aan bijzondere plantensoorten. Er werden in het gebied 10 orchideeënsoorten gevonden! De voormalige startbaan, die onderdeel uitmaakt van het terrein, is rijk aan vele insectensoorten. Juist het feit dat hier in de oorlog kalkhoudend puin is gestort, heeft tot een uitzonderlijke situatie geleid. In feite is hier onbedoeld een stuk 'natuurbouw' gepleegd, waarvan de resultaten nu langzaam zichtbaar beginnen te worden.

Uitgerekend op deze startbaan werd ten behoeve van de golfclub een kantine neergezet. Er is flink gespit om een riolering aan te leggen. Het grazige gedeelte werd geëgaliseerd door met een cyclomaaiër diep in de zode te maaien. Bij het afslagpunt werd de zode zelfs verwijderd om sterker gras in te zaaien. Op dit moment wordt op het hele terrein geen orchidee meer aangetroffen.

Uit bovenstaande mag duidelijk zijn dat de Milieuraad vindt dat de oefengolfbaan er op deze plek nooit had mogen komen. Als er inspraakmogelijkheden waren geweest was dat zeker naar voren gebracht. De oefengolfbaan is in strijd met het geldige bestemmingsplan. De gemeente heeft dan verschillende mogelijkheden om het bestemmingsplan te wijzigen. Bij alle wettelijke mogelijkheden geldt een inspraaktermijn van twee weken tot een maand (afhankelijk van de gevolgde procedure). Als een gemeente de bezwaren naast zich neerlegt kun je beroep aantekenen bij een hogere instantie (de provincie, de Kroon). Het is vaak heel zinvol om daar gebruik van te maken als de gemeente je ongelijk geeft. Met name bij de kleinere gemeente is de afstand overheid-burger zo klein dat afweging tussen algemeen belang en individueel belang heel moeilijk is. Beroepsinstanties staan wat verder af van het dagelijks leven en

Klandestiene kantine

wegen zuiverder het algemeen belang ten opzichte van het individueel belang.

De procedure die bij de oefengolfbaan gevolgd had moeten worden was er een waarbij het bestaande bestemmingsplan op tijdelijke basis gewijzigd werd. In die procedure kun je bezwaren kenbaar maken bij de gemeente en het besluit van de gemeente kan aangevochten worden bij de 'AROB'-rechter.

Als een gemeente geen wettelijke procedure volgt is er geen mogelijkheid om de bezwaren tijdig kenbaar te maken. De oefengolfbaan lag er al voordat er ruchtbaarheid aan gegeven werd. Het spreekt vanzelf dat je ook geen beroepsmogelijkheden hebt.

Milieuraad dwingt besluit af

Er zijn verschillende instanties die er op toe behoren te zien dat een gemeente de wettelijke procedures korrekt volgt. De Milieuraad kaartte dit geval dan ook aan bij de Inspecteur voor de Ruimtelijke Ordening en bij het provinciaal bestuur, bovendien schreven we een brief aan de minister van Defensie, die eigenaar van het terrein was.

De inspecteur stelde een onderzoek in, maar volstond vervolgens met de mededeling aan de gemeente dat de gevolgde werkwijze ei-

genlijk niet door de beugel kon. Als de oefengolfbaan er langer bleef liggen moest alsnog een wijzigingsprocedure gestart worden. Defensie had geen problemen met het gebruik als oefengolfbaan: het terrein bleef immers een grasveld; of er nu schapen of mensen overheen lopen, dat maakt toch geen verschil? Defensie had geen boodschap aan het feit dat het gebruik in strijd met het bestemmingsplan is. Dat is volgens hen een zaak van de gemeente. De provincie heeft nooit iets van zich laten horen.

Toen duidelijk werd dat de bevoegde instanties niet echt zouden ingrijpen besloot de Milieuraad om de gemeente Havelte tot een 'besluit' te dwingen. Een overheidsbesluit kun je namelijk aanvechten bij de rechter. Op die wijze is het gebruik van de oefengolfbaan te stoppen. Bij een min of meer onderhands gegeven toestemming bestaat die mogelijkheid niet.

Fiktief besluit

De Milieuraad schreef in november 1986 de gemeente aan en vroeg of zij het natuurterrein in oude staat wilde (laten) herstellen. De gemeente gaf op deze brief geen antwoord. In januari stuurde de Milieuraad een be-

zwaarschrift, omdat de gemeente blijkbaar weigerde het natuurterrein in de oude staat te herstellen. Ook op dit bezwaarschrift volgde geen antwoord. De gemeente nodigde de Milieuraad wel uit voor een gesprek, maar dit gesprek leverde niets op. Gelukkig kent de Wet Administratieve Rechtspraak Overheids Beslissingen (AROB) een mogelijkheid om weigerachtige overheden voor de rechter te dagen. Volgens de wet is geen antwoord ook een antwoord. In wettelijke termen gezegd: de gemeente Havelte had een fiktief besluit genomen. De Milieuraad ging tegen dit fiktieve besluit in beroep bij de AROB-rechter. En toen werd het bijna twee jaar stil . . .

Molens malen verder

In april 1989 vond er een hoorzitting plaats voor de AROB-rechter. Enige maanden eerder hadden processtukken ter visie gelegen. Daaruit bleek dat de rechter een onderzoek had laten doen en de gemeente in de gelegenheid had gesteld om haar visie op papier te zetten. Na de hoorzitting duurde het nog tot augustus voordat de Milieuraad bericht van de uitspraak kreeg.

Uit de uitspraak bleek dat de rechter het optreden van de gemeente Havelte zeer bedenkelijk vond. De rechter keurde het af, dat de gemeente niet geantwoord had op de bezwa-

ren van de Milieuraad. Bovendien nam hij het de gemeente kwalijk dat het advies van de inspekteur van de Ruimtelijke Ordening door de gemeente in de wind is geslagen. Uit de uitspraak blijkt verder dat de gemeente Havelte op grond van haar eigen beleid de oefenbaan had moeten verwijderen. Havelte werd gedwongen binnen drie maanden een besluit te nemen of ze de oefengolfbaan wil gaan legaliseren. Verder wordt ze veroordeeld tot het betalen van de proceskosten.

Pyrrus-overwinning

De Milieuraad heeft formeel gelijk gekregen. De natuur in dit stukje Havelte is echter nog niet hersteld. Of dat zal gebeuren hangt nog helemaal af van de houding van de gemeente Havelte. Het is onwaarschijnlijk dat de gemeente de rechtsuitspraak in de wind slaat. Eind oktober zal ze dus wel een besluit nemen wat ze nu gaat doen. Als dat besluit niet leidt tot herstel van de natuur kan de Milieuraad opnieuw AROB-beroep instellen. Er bestaat een grote kans dat die procedure nog weer eens enkele jaren gaat duren. Het is de vraag of er van de bestaande natuurwaarden dan nog iets over is.

De zaak over de oefengolfbaan in Havelte is helaas niet uniek. Het komt regelmatig voor

dat gemeente ingrepen toelaat die in strijd zijn met het bestemmingsplan of daar zelf toestemming voor geven. Een markant voorbeeld van recenter datum is de toestemming van de gemeente Norg om bomen te kappen ten behoeve van de motorsport. Zowel het kappen van bomen als het crossen met motoren is in strijd met het bestemmingsplan. Ook de gemeente Zuidwolde staat jaarlijks toe dat motorsporters in strijd met het bestemmingsplan door bos- en natuurgebieden rijden. De gemeente Anloo gaf toestemming om parkeerterreinen aan te leggen op een terrein met de bestemming natuurgebied. De gemeente Eelde staat in strijd met het bestemmingsplan toe, dat een schoonmaakbedrijf een voormalige boerderij gebruikt. In de gemeente Havelte is inmiddels vlakbij de oefengolfbaan een '9-holes-golfbaan' aangelegd. Een deel van de daarbij uitgevoerde werken is in strijd met het bestemmingsplan. Hoewel de provincie in dit geval wel een boze brief aan de gemeente heeft gestuurd, is er aan de situatie niets veranderd.

Dit zijn slechts enkele voorbeelden waarmee de Milieuraad gekonfronteerd werd. Lezers van Noorderbreedte kennen in hun eigen omgeving wellicht meer gevallen. Vaak zal het echter zo zijn, dat je je helemaal niet realiseert, dat het bestemmingsplan overtreden wordt.

De knickers, niet het spel

Het Nederlandse rechtsbestel kent vele mogelijkheden om je recht te verkrijgen. Als het je echter om de knickers gaat en niet om het spel, dan is het maar zeer de vraag of wettelijke procedures helpen.

Gemeentelijke overheden hebben goede mogelijkheden om insprekers te ontmoedigen. Het inspreken op zich is moeilijk en meestal hebben insprekers niet de lange adem om procedures van soms 5 tot 10 jaar vol te houden. Op het moment dat een overheid zich niet aan regels houdt, is het voor particulieren vrijwel onmogelijk bezwaren gehonoreerd te krijgen.

Overheidsinstanties die horen toe te zien op het naleven van regels blijken in de praktijk niet of zeer laat op te treden als zij op hun taak worden aangesproken.

Uit de houding van Defensie blijkt weer eens dat natuurterreinen die niet in handen zijn van de natuurbescherming in de praktijk onvoldoende bescherming genieten. Een planologisch beschermingskader is onvoldoende.

Bunker in de golfbaan